

ACC. N.R. 5095

Landskap: Småland *Upptecknat av:* N. Gekward
Härad: Aspeland *Adress:* Järrestad
Socken: Eagerhult *Berättat av:* G.E. Vesterlund
Uppteckningsår: 1936 *Född år* 1862 i Älghult

Uppteckningen rör

Jakt och djurfangst. 8/- 14

Skriv endast på denna sida!

14 sid.

5095

1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

n. Ljustring.

Vid ljustring hade man ett brandjärn, som sattes i fören på båten. Brandjärnet var en slags korgliknande järnställning, i vilken man lade torr, kådrik ved, vilken antändes. I regel skötte 2 man var sitt ljuster. De sutto i fören på var sin sida om brandjärnet.

Av skenet lockades fisken upp, varvid man passade på att stöta ljustren i dem.

Enligt Vesterlunds åsigt var det icke lönt att ljustra före midnatt, enär fiskarna då "sovo". Efter midnatt började de röra på sig, och då var rätta tiden inne att börja ljustringen. Vesterlund har endast ljustrat gäddor.

5095

2.

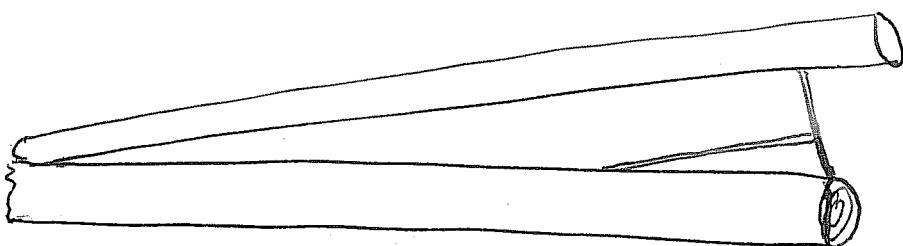
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2

Fångst.

Man har begagnat både fällor och gillerer såväl som snaror.

I öppningar i gårdsgränder kunde man sätta upp gillrade stockar. Dessa bestodo av en grov stam, som man lade på marken. På ovansidan av denna satt en smidigare stam fästad. Dess fria ände hölls uppspänd av en sticka. Denna stödes ^{d/} av gillerspeta. Då ett djur råkade trampa på gillerspetan, föll stocken samman, och djuret var fast.

5095

3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Fallgropar hade man endast att fånga räv i. Dessa
voro djupa med murade väggar. Mitt på bottnen stod
en stake. Gropen täcktes med ris m.m., så att den
blev så lik omgivningen som möjligt. Vid pålen
fastbands sedan en levande anka, som med sitt skrik
lockade dit räven.

Av snaror hade V. använt sådana som voro upphängda.
De tillverkades av "siktetråd". De uppsattes merändels
i gårdsförvar. Djuren kunde gå i dem från bågge
sidor. V. kallar sina snaror för krypsnaror.
Fångst med snara bedrevs på hästen. För att leda djur-
en till snarorna, gjorde man rishäckar av okvistade
enebuskar. De ställdes i vinkel, så att snaran stod
i vinkelspetsen. Ibland kunde V. vid snaorona lägga
ut enebär eller annat lockbete för fåglar.

5095

4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Vippkrokar har icke förekommit. Ej heller självskjutande giller. Men väl har man skjutit genom glugg på räv med avfall från slakt som lockbete.

Det kallas att skjuta för glugg. Varg har man icke kunnat skjuta på detta sätt. Den är för listig.

Nät och spjut har man använt vid vargjakt.

Varg fångades genom uppbåd till vargskall. Hur skallet organiserades eller hur det genomfördes, visste V. icke.

Näten skulle ha så stora maskor, att vargen kunde få sitt huvud genom och fastna däri.

Spjuten varo alrlånga järn på träskäft. Ytterst satt en kort klinga, mycket tunn.

Förgiftade beten se nedan /räv/.

5095

5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
5

Älg.

Några egentliga primitiva jaktmetoder på älg har
enl. V. icke bedrivits. Man driver med hund. Skytten
ligger i försåt.

Älgen åstadkommer stor skada i åkrarna. Bönderna gör
allt för att skrämma bort honom från fälten. En del
knep berättade V.

Uppstoppade gubbar satte han i hoten på en gårdsförägård.
De skrämdé älgarna ett par dagar, men sedan dugde inte
det längre. Då tog han räntan efter en kalv och lade
denna i en sæk och hängde denna upp i stället.

Älgarna sky den ruttna lukten. Då inte detta medel
ville hjälpa längre, hängde han upp en död katt på
en stång. Det hjälpte ganska länge. Men det bästa
medlet var att stryka blod på gårdsförägårdarna.

5095

6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
6

Varg.

Varg fångades i nät genom skallgång. Se ovan.

Räv.

Numera jagas räv vid spärsnö med hund. Förr menän nu brukade man "rafga ut dem" ur grytet. Det var merendels ungarna man fångade på detta sätt. På raf-ten, stången, fanns "knagga". Då man med stången träffat på djuren, vred man stången runt. "Knagvana" på faften snodde sig då fast i pälsarna, och man kunde draga ut djuren.

Ett annat sätt att fånga räv var den ovan beskrivna rävgropen med levande anka som lockbete.

I gärdsgårdar kunde man sätta upp stock.

Räv fångas också med sax. I saxen sättes en köttbit som lockbete. På vintertid sätter man ut saxen, när

Söderland
Söderland
Fagerhult
Jyrs 1936

5095 *Mrs. W. Gewach*
7
Bor. w Cle Kosterlund
Född 1862 i Älvhult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
7

man väntar, att det snart skall snöa, så att nysnö kommer att dölja saxen. Vid annan årstid än vinter med snö satte man saxen i en myrstack.

På en rätta eller katt kunde man ta ut innanmätet och lägga in "ett par snusa" stryknin. Sen måste man sy ihop djuret omsorgsfullt, så att sömnen inte syntes.

Vid snö kunde man lägga ut det förgiftade betet i snön. Vid barhark måste man lägga det i en myrstack.

Mård.

"Det finns två slags mård. En sort som lägger sig i lyor och en sort som bara träa. Dom kallas trämåra".

De lyor som mården uppsöker är ekorrlyor.

Man använder nästan uteslutande gångskytte vid mårdjakt. Man kan icke se mården där han slårger i lyan.

Om man ser spår ledā till stammen men inget spår ledā därifrån, måste man antaga, att mården ligger uppe i lyan. Man skjuter på vinst och förlust. Ligger han däruppe, faller han ned vid skottet. Mården död nämligen inte genast av ett skott. Han tar först ett par skutt.

Mårdnät ha inte använts.

Då mården gömde sig i stenhögar, brukade man använda hund att driya ut den.

Grävling.

Grävlingen jagas i grytet, där han gömmer sig. En hund skickas ned för att driva ut honom. Kommer han, passar jägaren på vid grytets öppning. Men om grävlingen trots hund stannar i grytet, måste man röka ut honom. Man stoppar då ned stubintråd i grytet och

tänder på. Röken från stubintråd behagar inte grävlingen, utan han måste ge sig i väg.

Utter.

Något egentligt jaktsätt för utter kunde inte V. erinra sig. En gång hade V. varit med på utterjakt. Det var på vintern. Man använde klubba som jaktredskap. Isen var tunn klaris. Uttern sam i öppet vattnet och närmade sig iskanten. Där dök han under isen och sam uppåt strömmen mot karlarna, som stodo på isen och väntade honom. Man kunde se honom följa tätt under isen. Genom ett slag med klubban bedövades han och dödades sedan.

Hare.

En hare springer alltid i cirkel och kommer nästan

5095

10

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
10

alltid tillbaka till den plats, där han sprang upp.

Den plats, där haren ligger över natten, kallas nattslaget.

Vid jakt på hare använder man stövare, som driver honom framåt i hans givna bana. Jägaren har endast att ställa sig på den plats där haren sprang upp.

Har man inte hund som stövare kan man använda barn.

Det går bara lite längsammare.

Vid vintertid använder man spårjakt.

I gärdsgårdar kan man ställa upp stockar och snaror.

Tjäder.

Vanligen jagas tjäder med hund.

V. har emellertid också jagat tjäder vid spel.

Tjädern börjar musiken vid ettiden på natten. Då han "knäpper", måste manstå "som en dimfigur". Under den-

na del av spelet är han mycket vaksam och misstänksam.

"När han sen börjar svälja tunga och klunken är han dövstum". Under denna fas kan man komma honom in på livet. "Klunken" varar inte så länge. Man hinner ta tre steg på den tiden.

V. har också skjutit tjäder vid bloss. På kvällen såg man efter, var tjädrarna hade slagit sig ned.

På natten tog man sin vaktlykta och fyllde den med torr, kådrik ved. Man hade alltid en medhjälpare vid sådan jakt. Denne fick gå före med vaktkorgen och lysa upp i trädkronorna så att skytten kunde få korn på fåglarna. Tjädrarna skrämdes inte av ljuset, såvida det inte kom för nära. Var det flera tjädrar i ett träd, skulle man börja att skjuta de nedersta och sedan fortsätta uppåt.

5095

12

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Orre.

Vid spelplatserna kunde man bygga riskojor och därifrån skjuta fåglarna. Sådana riskojor byggde man också i närheten av de bulvaner man satt upp. Bulvanerna sattes på stänger i aspar eller björkar.

Orrarna lockades dit för att "slå dem". Då uppassade man på att skjuta dem.

Vid dimma kunde man ganska lätt krypa till lekplatsen för att skjuta.

"Spelemännan", de lekande, voro ganska lätta att komma åt. Värre var det med "husbonden", som alltid satt högst i trädet.

13.
5095

13

Bulvaner för orre tillverkade av kläde.

Ägare: C.E.Vesterlund. Fagerhult.

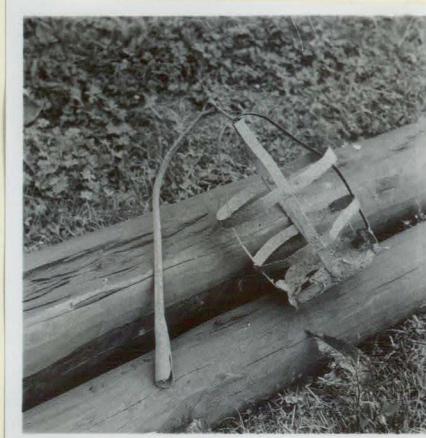
Foto: Gerward.

Skriv endast på denna sida!

5095

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Vaktlykta att sättas på stång vid tjäderjakt vid
bloss. Ägare: C.E. Vesterlund, Fagerhult.

Foto: Gerward.

Skriv endast på denna sida!